

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātņu padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

Nr. 5 (68)

1994. gada marts

DAUDZ LIELĀKA ATBILDĪBA

Ar Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidentu TĀLI MILLERU sarunājās žurnāliste Zaiga Kipere

— Jūs bijāt Zinātņu akadēmijas viceprezidents, tad — prezidents. Kādas ir jūsu personīgās izjūtas pēc šī mazā «vice» zaudēšanas?

— Ja cilvēks kļūst par pirmo personu, tad tas nōzīmē — daudz vairāk darba un daudz, daudz lielāku atbildību. Pirmās personas izjūtas man ir vairāk vai mazāk pazīstamas, jo gandrīz 10 gadus es esmu Neorganiskās ķīmijas institūta direktors, bet, protams, institūtā darbojas viena sistēma un Zinātņu akadēmija ir pavismācība skola bija gandrīz gads, strādājot par Latvijas Zinātņu padomes vadītāju. Aprīlī mani šajā posteņā nomainīs Pēteris Zvidriņš, kurš pašlaik ir LZP priekšsēdētāja vietnieks, un tiks ievēlēts jauns vietnieks, acīmredzot no RTU. Tāda bija līdzīnējā kārtība.

— Kā jūs raksturotu pēdējo gadu?

— Tas bija joti saspringts laiks Latvijas zinātnē vispār un tiem, kas mēģināja atrast finansiālas iespējas panākt kaut vai nelielu, bet tomēr augšupeju. Ja vien būs finanses, mūsu zinātnēs potenciāls ir darboties spējīgs, un es esmu pārliecīnāts, ka sasniegumi būs. Vēl šo gadu varētu nosaukt par kontaktu meklēšanas laiku — ar jauno parlamentu, jauno valdību. Radusies pierede, kā veidojama sadarbība. Pagājušā gada nogalē un šā gada sākumā izveidojās labas attiecības ar Valsts prezidentu un Ministru kabinetu, gan G. Ulmanis, gan V. Birkavas vairākkārt bija šeit, akadēmijā, uz šo tikšanos pamata iezīmējas jauna nacionāla programma par Latvijas zemes dzīļu bagātību izmantošanu. Tā ir kompleksa programma — skar ģeoloģiju, ķīmiju, tehniskās zinātnes un arī sociālās zinātnes, jo ir saistīta ar reģionālo attīstību un nodarbinātību. Izveidotas sepiņas darba grupas, kurās aktīvi piedalās Zinātņu akadēmijas locekļi. Šīs kompleksās programmas iniciatore ir LZA ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļa, kuras nākamā iecere ir dialogs ar valsts vadību par cilvēku — demogrāfiju, ekoloģiju, molekulārā bioloģiju, medicīnu, sociālās problēmas. Es domāju, ka tieši Zinātņu akadēmija var veikt šādu starpnozaru programmu koordinatāra lomu.

— Ne tikai afsevišķu programmu, bet arī visas Latvijas zinātnes «pārrauga» lomu. Acīmredzot akadēmijai no tā neizdosies izvairīties.

PAR LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS APBALVOJUMU

NODIBINĀŠANU UN PIEŠĶIRŠANAS KĀRTĪBU

Noteikt izsludināto balvu apmēru 1994. gada Ls 300.

Atjaunot 1994. gadā Latvijas Zinātņu akadēmijas prēmijas augstāko mācību iestāžu studentiem, nosakot:

Piešķiramo prēmiju skaitu — 8.

Vienas prēmijas apmēru 1994. gadā Ls 100.

Piešķiramo prēmiju sadalījumu 1994. gadā:

— Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļa	— 3
— Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļa	— 3
— Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa	— 2

LZA Senāta priekšsēdētājs J. LIELPĒTERS
Akadēmīķis sekretārs A. SILIŅŠ

1994. gada 18. janvārī

LU BIOMEDICĪNAS PĒTĪJUMU UN STUDIJU CENTRS izsludina konkursu

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS STATŪTU GROZĪJUMI

Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulce n o l e m j: Vadoties no Latvijas Zinātņu akadēmijas Statūtu 7. nodajās, atklāti balsojot, pieņemt LZA Senāta ierosinātos LZA Statūtu grozījumus un turpmāk izteikt sādā redakcijā:

3.2.4. punkts.

Par LZAs korespondētālocekļiem ievēlē Latvijā savā zinātnēs nozārē autoritāti leguvušus zinātniekus, kuri spēj kvalificēti pārstāvēt attiecīgo zinātnes nozari, eksperimentē zinātniskos darbus un savai specializācijai radniecīgos zinātniskos virzienus, ja viņi nav vecāki par 65 gadiem.

Korespondētālocekļus ievēlē uz 3 gadiem. Zinātniekus atkārtoti par korespondētālocekli var ievēlēt vēl vienu reizi. Ja LZAs korespondētāloceklis nav ievēlēts atkārtoti vai nav ievēlēts par īsteno locekli, vai sasniedzis 65 gadu vecumu, viņam vairāk nav lēmējbalssiesību LZAs un viņu neievēr 3.1.4. punktā paredzētā kopskaitā.

5.2.2. punkts.

LZA Senātā pēc amata ietilpst šādi akadēmijas īsteno locekļi: akadēmijas prezidents, 2 viceprezidenti, akadēmīķis sekretārs, akadēmīķis mantzinis, akadēmijas zinātņu nodajās priekšsēdētāji. Ar LZAs pilnsapulces lēmumu Senātā var ievēlēt arī citus LZAs īstenos vai korespondētālocekļus. Senātā ievēlētajiem LZAs īstenojumiem locekļiem ir lēmējbalssiesības, bet korespondētālocekļiem — padomdevēja balsssiesības. Senātā priekšsēdētāju ievēlētā Senāts.

5.4.3. punkts.

LZA Valdes sastāvu ievēlē LZAs Senāts no visu nodaju īstenojumiem locekļu vidus, kuru kandidatūras izvirza akadēmīķis sekretārs. Valde ievēlē akadēmīka sekretāra vietnieku, kurš pilda akadēmīka sekretāra pienākumus viņa prombūtnes laikā. Akadēmīka sekretāra vietnieku apstiprina LZAs Senāts.

oo

NOLIKUMS POPULĀRZINĀTNISKO RAKSTU KONKURSAM

Konkursa mērķis — popularizēt Latvijā un visā pasaule gūtos zinātniskos sasniegumus un pētniecisko problēmu risinājumus plašai sabiedrībai pieejamā formā, lai audzinātu Latvijas sabiedrību un sekmētu zinātnes prestiža paaugstināšanu tautā.

Konkurss aptver gan visas humanitāro un sociālo zinātnēs nozares, īpaši letoniskās zinātnes, gan arī eksaktās un dabaszinātnes. Šauri specifiski raksti praktiskajā medicīnā, lauksaimniecības zinātnēs un inženierzinātnēs, bez dzelža teorētiska pamatojuma, konkursa sfērā neiekļaujas. Konkursā neizskata rakstus par okultām, astrālām, ar «kosmisko spēku un starojumu» izpausmēm saistītām parādībām, kas nav ietveramas eksakto zinātņu sfērā, kā arī pseidozinātniskus un pseidovesturiskus sacerējumus.

Konkursu rīko Latvijas Kultūras fonds kopā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju.

Konkursā var piedalīties Latvijas preses izdevumos (laikrakstos, žurnālos) 1994. gadā publicēto populārzinātnisko rakstu autori, kā arī šajā gadā Latvijā izdoto populārzinātnisko grāmatu autori.

Pieteikums konkursam ir jāiesniedz Latvijas Kultūras fondā. Pieteikumā ir jāiekļauj konkursā reflektējošais raksts (rakstu kopums, grāmata), kā arī tās ziņas par autoru.

Darbi konkursam iesniedzami līdz 1995. gada 15. janvārim.

Konkursam iesniegtos darbus vērtē LKF valde, izmantojot ekspertu atzinumus.

Labāko darbu pērmēšanai ir paredzētas naudas balvas — kopsummā 500 latu. LKF valdei ir tiesības sadalīt balvu fondu atbilstoši darbu vērtējumam. Konkursa rezultāti tiks paziņoti līdz 1995. gada 15. februārim, tos publicējot presē.

uz profesora, vadošā pētnieka, pētnieka un asistenta akadēmiskajiem amatiem
molekulārās bioloģijas specialitātē.

Dokumenti iesniedzami LU BMC Rīgā, Krustpils ielā 53, 220. istabā 1 mēneša laikā no konkursa izsludināšanas dienas.

Tuvākas ziņas pa tālr. 104261.

2.1. Ārzemēs dzīvojošu autoru piedalīšanās konkursā pieļaujama tādā gadījumā, ja viņu pētījumi ir īpaši nozīmīgi Latvijai.

2.2. Jebkuram zinātniekam Pauja Lejiņa balvu piešķir tikai vienu reizi.

3. Kandidātus Pauja Lejiņa balvai var izvirzīt Latvijas Zinātņu akadēmijas Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļa, Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas Prezidijs, Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Latvijas Valsts Lopkopības un veterīnārijas ZPI «Sigra» un Latvijas Valsts Zemkomības ZPI «Agra» zinātniskās padomes.

4. Pauja Lejiņa balvas piešķiršanai iesniegtos darbus vērtē eksperetu komisija, kuras sastāvā ir to organizāciju pārstāvji, kuras veido balvas pamatlīdzekli.

Pēc LZA Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas ieteikuma eksperetu komisijas sastāvu apstiprina LZA un LLM ZA Prezidijs.

5. Pauja Lejiņa balvas laureāts saņem diplому un naudas summu, kuras apmēru nosaka LZA Senāts pēc saskaņošanas ar pamatlīdzekli.

Balvas svinīga pasniegšana notiek Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulcē, uzaicinot pamatlīdzekli.

6. Zinātniskos darbus, par kuriem piešķirta Pauja Lejiņa balva, nodod glabāšanā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

7. Izvirzot kandidātus Pauja Lejiņa balvai, eksperetu komisijai 1 eks. iesniedzami šādi dokumenti:

7.1. izvirzītāja iesniegums,

7.2. izvirzītais darbs,

7.3. ziņas par autoru (Curriculum vitae), norādot darba un mājas adresi un tālr.,

7.4. autora parakstsīta ūsa iesniegtā darba anotācija latviešu valodā (darba nosaukums arī angļu un krievu valodā).

8. Materiāli iesniedzami divu mēnešu laikā pēc balvas izziņošanas Pauja Lejiņa balvas eksperetu komisijai Latvijas Zinātņu akadēmijas sekretariātā (Turgeņeva ielā 19, 2. st., 231. ist., Rīga, LV-1524, tālr. 223931 vai 220725).

NOLIKUMS par Latvijas Zinātņu akadēmijas HEINRIHA SKUJAS BALVAS piešķiršanu

1. Latvijas Zinātņu akadēmijas Heinriha Skujas balva tiek piešķirta vienu reizi divos gados par izciliem pētījumiem medicīnas zinātnē un tās vēsturē vai ievērojamu veikumu praktiskajā ārstniecībā.

Paula Stradiņa balvas laureātiem izmaksājamās naudas summas fondu veido Latvijas Zinātņu akadēmijas un sponsoru naudas līdzekļi, bet Asklepija statueti nodrošina P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs.

2. Paula Stradiņa balvu piešķir individuāliem zinātniekim par nozīmīgiem zinātniskiem darbiem: publicētām monogrāfijām, vienotas tematikas zinātnisko darbu kopām vai jebkurā citā veidā noformētiem vispārātzītiem panākumiem praktiskajā ārstniecībā.

2.1. Ārzemēs dzīvojošu autori piedalīšanās konkursā pieļaujama tādā gadījumā, ja viņu pētījumi ir īpaši nozīmīgi Latvijai.

2.2. Jebkuram zinātniekam Paula Stradiņa balvu piešķir tikai vienu reizi.

3. Kandidātus Paula Stradiņa balvai var izvirzīt Latvijas Zinātņu akadēmijas locekļi, zinātnisko iestāžu padomes, augstāko mācību iestāžu — universitāšu vai akadēmiju Senāti, Domes.

4. Heinriha Skujas balvas piešķiršanai iesniegtos darbus vērtē eksperetu komisija, kuras sastāvā pēc LZA Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas ieteikuma apstiprina LZA Prezidijs.

5. Paula Stradiņa balvas laureāts saņem bronzā veidoto Asklepija statueti un naudas summu, kuras apmēru ik reizes nosaka LZA Senāta lēmums.

Asklepija statueti var tikt pasniegti atsevišķi, nesaitoti ar Paula Stradiņa balvas konkursu, zinātniekim vai medicīnas darbiniekiem par izciliem darbiem medicīnas vēsturē.

Balvas svinīga pasniegšana notiek Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulcē.

6. Ja Paula Stradiņa balva piešķirts par zinātnisku darbu, to nodod glabāšanā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā, bet, ja par panākumiem ārstniecībā — iesniegtie materiāli tiek nodoti P. Stradiņa muzejam.

7. Izvirzot kandidātus Paula Stradiņa balvai, eksperetu komisijai 1 eks. iesniedzami šādi dokumenti:

7.1. izvirzītāja iesniegums,

7.2. izvirzītais darbs,

7.3. ziņas par autoru (Curriculum vitae), norādot darba un mājas adresi un tālr.,

7.4. autora parakstsīta ūsa iesniegtā darba anotācija latviešu valodā (darba nosaukums arī angļu un krievu valodā).

8. Materiāli iesniedzami divu mēnešu laikā pēc balvas izziņošanas Paula Stradiņa balvas eksperetu komisijai Latvijas Zinātņu akadēmijas sekretariātā (Turgeņeva ielā 19, 2. st., 231. ist., Rīga, LV-1524, tālr. 223931 vai 220725).

NOLIKUMS par Latvijas Zinātņu akadēmijas GUSTAVA VANAGA BALVAS piešķiršanu

1. Latvijas Zinātņu akadēmijas Gustava Vanaga balva tiek piešķirta vienu reizi divos gados par izciliem pētījumiem medicīnas zinātnē un tās vēsturē vai ievērojamu veikumu praktiskajā ārstniecībā.

Gustava Vanaga balvas fondu veido Latvijas Zinātņu akadēmijas naudas līdzekļi un sponsoru ziedojuši.

2. Gustava Vanaga balvu piešķir individuāliem zinātniekim par nozīmīgiem zinātniskiem darbiem: publicētām monogrāfijām, vienotas tematikas zinātnisko darbu kopām vai jebkurā citā veidā noformētiem vispārātzītiem panākumiem praktiskajā ārstniecībā.

2.1. Ārzemēs dzīvojošu autori piedalīšanās konkursā pieļaujama tādā gadījumā, ja viņu pētījumi ir īpaši nozīmīgi Latvijai.

2.2. Jebkuram zinātniekam Gustava Vanaga balvu piešķir tikai vienu reizi.

3. Kandidātus Gustava Vanaga balvai var izvirzīt Latvijas Zinātņu akadēmijas locekļi, zinātnisko iestāžu padomes, augstāko mācību iestāžu — universitāšu vai akadēmiju Senāti, Domes.

4. Gustava Vanaga balvas piešķiršanai iesniegtos darbus vērtē eksperetu komisija, kuras sastāvā pēc LZA Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas ieteikuma apstiprina LZA Prezidijs.

5. Gustava Vanaga balvas laureāts saņem Latvijas Zinātņu akadēmijas balvas piemiņas medaļu un naudas summu, kuras apmēru nosaka LZA Senāta lēmums.

Balvas svinīga pasniegšana notiek Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulcē.

6. Zinātniskos darbus, par kuriem piešķirta Gustava Vanaga balva, nodod glabāšanā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

7. Izvirzot kandidātus Gustava Vanaga balvai, eksperetu komisijai 1 eks. iesniedzami šādi dokumenti:

7.1. izvirzītāja iesniegums,

7.2. izvirzītais darbs,

7.3. ziņas par autoru (Curriculum vitae), norādot darba un mājas adresi un tālr.,

7.4. autora parakstsīta ūsa iesniegtā darba anotācija latviešu valodā (darba nosaukums arī angļu un krievu valodā).

8. Materiāli iesniedzami divu mēnešu laikā pēc balvas izziņošanas Gustava Vanaga balvas eksperetu komisijai Latvijas Zinātņu akadēmijas sekretariātā (Turgeņeva ielā 19, 2. st., 231. ist., Rīga, LV-1524, tālr. 223931 vai 220725).

9. Ja Gustava Vanaga balva piešķirts par zinātnisku darbu, to nodod glabāšanā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā, bet, ja par panākumiem ārstniecībā — iesniegtie materiāli tiek nodoti P. Stradiņa muzejam.

10. Izvirzot kandidātus Gustava Vanaga balvai, eksperetu komisijai 1 eks. iesniedzami šādi dokumenti:

10.1. izvirzītāja iesniegums,

10.2. izvirzītais darbs,

10.3. ziņas par autoru (Curriculum vitae), norādot darba un mājas adresi un tālr.,

10.4. autora parakstsīta ūsa iesniegtā darba anotācija latviešu valodā (darba nosaukums arī angļu un krievu valodā).

11. Materiāli iesniedzami divu mēnešu laikā pēc balvas izziņošanas Gustava Vanaga balvas eksperetu komisijai Latvijas Zinātņu akadēmijas sekretariātā (Turgeņeva ielā 19, 2. st., 231. ist., Rīga, LV-1524, tālr. 223931 vai 220725).

NOLIKUMS par Latvijas Zinātņu akadēmijas GUSTAVA VANAGA BALVAS piešķiršanu

1. Latvijas Zinātņu akadēmijas Gustava Vanaga balva tiek piešķirta vienu reizi divos gados par izciliem pētījumiem medicīnas zinātnē un tās vēsturē vai ievērojamu veikumu praktiskajā ārstniecībā.

Gustava Vanaga balvas fondu veido Latvijas Zinātņu akadēmijas naudas līdzekļi un sponsoru ziedojuši.

2. Gustava Vanaga balvu piešķir individuāliem zinātniekim par nozīmīgiem zinātniskiem darbiem: publicētām monogrāfijām, vienotas tematikas zinātnisko darbu kopām vai jebkurā citā veidā noformētiem vispārātzītiem panākumiem praktiskajā ārstniecībā.

2.1. Ārzemēs dzīvojošu autori piedalīšanās konkursā pieļaujama tādā gadījumā, ja viņu pētījumi ir īpaši nozīmīgi Latvijai.

2.2. Jebkuram zinātniekam Gustava Vanaga balvu piešķir tikai vienu reizi.

3. Kandidātus Gustava Vanaga balvai var izvirzīt Latvijas Zinātņu akadēmijas locekļi, zinātnisko iestāžu padomes, augstāko mācību iestāžu — universitāšu vai akadēmiju Senāti, Domes.

4. Gustava Vanaga balvas piešķiršanai iesniegtos darbus vērtē eksperetu komisija, kuras sastāvā pēc LZA Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas ieteikuma apstiprina LZA Prezidijs.

5. Gustava Vanaga balvas laureāts saņem Latvijas Zinātņu akadēmijas balvas piemiņas medaļu un naudas summu, kuras apmēru nosaka LZA Senāta lēmums.

Balvas svinīga pasniegšana notiek Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulcē.

6. Zinātniskos darbus, par kuriem piešķirta Gustava Vanaga balva, nodod glabāšanā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

7. Izvirzot kandidātus Gustava Vanaga balvai, eksperetu komisijai 1 eks. iesniedzami šādi dokumenti:

7.1. izvirzītāja iesniegums,

7.2. izvirzītais darbs,

7.3. ziņas par autoru (Curriculum vitae), norādot darba un mājas adresi un tālr.,

7.4. autora parakstsīta ūsa iesniegtā darba anotācija latviešu valodā (darba nosaukums arī angļu un krievu valodā).

8. Materiāli iesniedzami divu mēnešu laikā pēc balvas izziņošanas Gustava Vanaga balvas eksperetu komisijai Latvijas Zinātņu akadēmijas sekretariātā (Turgeņeva ielā 19, 2. st., 231. ist., Rīga, LV-1524, tālr. 223931 vai 220725).

Uzzīnas par izciliem zinātniekiem, kuru vārdi doti Latvijas Zinātņu akadēmijas balvām

Kārlis Balodis (1864.—1931.) — plaša profila tautsaimniecības speciālists, kurš savos darbos pamatojis daudzas jaunas ekonomiskas teorijas, īpaši akcentējot «valsts kapitālismu» (viņa grāmata «Nākotnes valsts» nākusi klajā daudzos izdevumos un ietekmējusi pasaules ekonomisko domu). Pirmā pasaules kara laikā Vācijā izstrādājis pārtikas produktu racionēšanas («karfišu») sistēmu. Pazīstami arī viņa darbi statistikā un demogrāfijā, piemēram, par mirstības analīzi Krievijas impērijā. Bijis Latvijas Saeimas deputāts, izvirzījis drosmīgas idejas par Latvijas tautsaimniecības nākotni.

Kārļa Baloža balva 1994. gadā tiks piešķirta pirmo reizi.

Fridrihs Canders (1887.—1933.) — inženieris, izgudrotājs, viens no pasaules raketē būves celmlaužiem. Dzimis Rīgā, ieguvītā ieguvīs Rīgas Politehniskajā institūtā, kuru beidzis 1914. gadā. Bēgļu gaitās nonācis Krievijā, kur 1930.—1933. g. projektiem pirmos reaktīvos dzinējus ar šķidro degvielu, vadījis Krievijā pirmās raketeles izgatavošanu un palaišanu 1933. g. 25. novembrī. Viņam pieder idejas par «sāules buru», «kosmisko siltumnīcu», «spārnoto raketi». F. Canderā vārdā nosaukta krāteris uz Mēness un mazā planēta.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Fridriha Canderā balva turpina 1967. gada 7. decembrī dibinātās J. Endzelīna premjās labākās tradīcijas. J. Endzelīna premjā saņēmuši A. Laua (1970.), B. Laumane (1974.), L. Ceplītis (1976.), A. Reķēna (1978.), D. Nītiņa (1980.), T. Jakubaitē (1982.), E. Kagaine, S. Raģe (1984.), J. Rozenbergs (1986.), B. Bušmane (1990.).

Paulis Lejiņš (1

LATVIJAS ZINĀTNIEKU SAVIENĪBĀ

Pēc LZS padomes ierosinājuma tika izveidotas darba grupas, kas pētītu Latvijas Republikas, SIA Lattelekom un TILTS noslēgtā līguma tehniskos, juridiskos un ekonomiskos aspektus. Dažas no padomes sēdē izteiktajām domām:

* tehniskā inteliģence netika iepazīstināta ar konkursa projektiem;

* labs saimnieks nemet ārā to, kas darbojas. Latvijā būtu jānomaina maksimāli 22% no esošajām centrālēm (Rīgā tā, kuras numuri sākas ar 61...), kuras ir novecojušas un kurām nav rezerves detaļu;

* mums netrūkst savu speciālistu, piemēram, starptautisko biznesa centrāli apkalpo mūsu speciālisti, par kuru augsto profesionalitāti neviens nešaubās. Šokējoši, ka līgumā paredzēts nodarbināt 38 ārzemju speciālistus ar mēneša algu 15 000 dolāru, it kā mūsējie neko neprastu darīt; kāpēc mūsu speciālistu apmācība paredzēta Anglijā vai Norvēģijā, maksājot katram 300 dolāru dienā, un kāpēc šīs apmācības nevar notikt Tehniskajā universitātē?

* ar simtprocentīgu atbildību var teikt, ka Vefs spēj ražot joti labas centrāles, ja būtu iespēja ārzemēs iepirkīt integrālās shēmas;

* Latvijai ir vajadzīga sava starptautiska telefona centrāle, lai mums varētu piezvanīt; jo vairāk mums zvanīs, jo vairāk būs naudīgas. Tam nepieciešams sava kabelis. Jāņem kredīts centrāles celtniecībai (15 milj. dolāru) un jūras kabelim vēl tikpat. Tālāk jau var strādāt pašfinansēšanās režīmā un vēl dot peļņu;

* nav mazsvarīgs arī Vefā strādājošo psiholoģiskais stāvoklis — viņi jutīsies Latvijai noderīgi, parādīs, ka mēs paši varam tikt galā. Jā, ja gribat, sauciet to par mūsu savīgumu. Nevienai valstij nav kauns glābt savu lielāko rūpīcu, kā to, piemēram, darīja Amerika ar savu «General Motors», kad Japāna to grāsījās izkonkurēt. «Vai mums būtu jānovelk pēdējās bikses un jāatlod angļiem?» (J. Bojārs)

* Apsvērumi par līguma juridisko pusī izklāstīti akadēmiķa J. Bojāra parakstītajā LDDP Padomes aicinājumā.

Z. K.

N O L I K U M S

Par Latvijas Zinātņu akadēmijas augstāko mācību iestāžu studentu prēmijām

1. Latvijas Zinātņu akadēmijas augstāko mācību iestāžu studentu prēmijas iedibinātas, lai aktivizētu studējošās jaunatnes radošo domu, pievērstu to interesī zinātniskajam darbam Latvijas nākotnes labā.

2. Prēmijas konkursam var iesniegt viena autora darbu vai arī nelielu studentu radošo kolektīvu izstrādnes, ja autori nav vairāki par trim.

3. Iesniedzamajam konkursa darbam jābūt ar pieteikši augstu zinātnisko līmeni, priekšroka tiek dota pilnīgi vai daļēji publicētiem pētījumiem un izgudrojumiem.

4. Prēmijas tiek piešķirtas vienu reizi gadā — novembrī. Iesniegšanas termiņš — ik gadus līdz 15. septembrim.

5. Katram konkursa uzvarētājam tiek pasniegts diploms un prēmija Ls 100,—, bet, ja autori ir vairāki, naudas summa tiek sadalīta līdzīgās daļās.

Diplomi tiek pasniegti LZA Senāta sēdē.

6. Katrai gadu kopā tiek piešķirtas 8 augstāko mācību iestāžu studentu prēmijas, kuras pēc savas pētījumu tematikas tiek izskaitītas atsevišķas LZA nodalās.

Fizikas un tehnisko zinātņu nodala piešķir 3, ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodala 3, Humanitāro un sociālo zinātņu nodala 2 prēmijas.

7. Darbus prēmijām var izvirzīt Latvijas Zinātņu akadēmijas locekļi, augstāko mācību iestāžu — universitāšu vai akadēmiju Senāti, Domes vai zinātņiskās padomes.

8. Iesniedzot dokumentus, katram konkursa pieteikumam 1 eks. pievienojami: 1) motivēts ieteikums, kurā tieši dots studenta konkrētā darba izvērtējums un vispārējās zinātniskās aktivitātes raksturojums; 2) konkursa darbs; 3) tās darba anotācija (līdz 1 lpp.) latviešu valodā ar darba nosaukumu latviešu, angļu un krievu valodā; 4) uzzīnu lapa par darba autoru (uzvārds, vārds, dzimšanas gads un datums, augstskolas un fakultātes nosaukums, apmācības posms: kurss, maģistratūra vai to beigšanas gadi, mājas vai darba precīza adrese un telefons).

Iesniedzamais konkursa darbs līdz ar dokumentiem noformējams aizsienamos vākos ar augstskolas un fakultātes nosaukumu, autora vārdu un uzvārdu, darba nosaukumu un norādi «LZA augstskolu studentu prēmiju konkursam».

9. LZA augstskolu studentu prēmijas izmaksā LZA.

10. Godalgotie darbi tiek nodotī glabāšanā Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā, bet pārējos var saņemt atpakaļ.

11. Pieteikumi un dokumenti LZA augstāko mācību iestāžu studentu prēmiju konkursam iesniedzami Latvijas Zinātņu akadēmijā, Turgeņeva ielā 19, 231. ist., Rīga, LV-1524. Tālr. 223931.

Priekšlasījumi

Akadēmiķis VIKTORS HAUSMANIS:

Mūsu Zinātņu akadēmija ir bagāta ne tikai ar Latvijā strādājošiem zinātniekiem, bet tai ir arī daudzi ārzemju un goda locekļi. Lai viņus aktīvā lesta iestāžu akadēmijas darbībā un izmantojot to, ka Rigas Tehniskajā universitātē lekcijas lasa akadēmijas ārzemju locekļi, izcils pilsētbūvniecības speciālists SIGURDS GRAVA, uzaicinājis viņu uzstāties par problēmu, kurai viņš veltījis savus darba gadus. Ceram uz klausītāju atsaucību un domājam šādus priekšlasījumus noturēt regulāri gan par aktuālām Latvijas tautsaimniecības, gan kultūras, starptautisko attiecību u. c. problēmām.

Laipli lūdzam jūs uz LZA ārzemju locekļa profesora SIGURDA GRAVAS

priekšlasījumu «Pašreizējās zinātņiskās pīejas pilsētu veidošanā. Rīga».

Priekšlasījums notiks 1994. gada 18. marī plkst. 14.00 LZA Augstceltnē, Turgeņeva ielā 19, LZA Prezidijs zālē.

PAZĪNOJUMS

LU Cietvieu fizikas institūta Habilītācijas un promocijas padomes sēdes notiks Ķengaraga ielā 8, 1. auditorijā:

piektdiens, 8. aprīlī

— plkst. 9.30 — zinātnisko darbu nostriifikasiācija.

— plkst. 10.00 — A. Medvids (RTU) aizstāvēs habilitācijas darbu cietvieu fizikā «Dzelzs paramagnētiskā centru tuvākās apkārtnes struktūra fosfātu stiklos».

Recenzenti: Prof. S. Ašmontas (Viljā), dr. habil. phys. K. Jarašiūnas (Viljā), akad. J. Ekmanis.

— plkst. 14.00 — J. Trokšs (CFI) aizstāvēs promocijas darbu cietvieu fizikā par tēmu «Dzelzs paramagnētiskā centru tuvākās apkārtnes struktūra fosfātu stiklos».

Recenzenti: Akad. A. Siliņš, dr. habil. phys. N. Mironova, dr. habil. phys. A. Šendriks.

— plkst. 15.30 — J. Dzenis (LU) aizstāvēs promocijas darbu cietvieu fizikā par tēmu «Elektroniskie stāvokļi silikātu un fosfātu matrīcas».

Recenzenti: Prof. A. Truhins, dr. phys. L. Čugunovs, dr. phys. J. Gabrusenoks.

dītās pēdējās paudzes labi funkcionējošās sakaru centrāles un aizvietot tās ar citu, nebūt ne pašu jaunāko Rietumu sakaru tehniku; valsts telekomunikāciju tīkla radikālas modernizācijas uzsākanai pilnīgi plētktu ar 15 miljonu USD, kurus varētu viegli savākt, piesaistot vietējo akcionāru, iedzīvotāju līdzekļus un Latvijas bankas kreditu;

— ar līguma 15.4 punktu Latvijas valsts nepamatotīti pilnīgi atsakās no savas suverenitātes, valsts īpašuma un līdzekļu neaizskaramības, pakļaujot savu īpašumu «arestam» (gan pirms sprieduma, gan tā izpildes nodrošināšanai, gan citādi)... vai ciktāl kādā jurisdikcijā varētu tikt pieļērota neaizskaramība pret Latvijas Republiku, tās īpašumiem vai līdzekļiem [ja prasība ir celta, gan arī, ja nav] Latvijas Republika pilnā mērā atsakās no šādas neaizskaramības kādā jurisdikcijā.» (sk. Līguma pantu 15.4 (i), 46. lpp. Tas ir skandalozs Latvijas suverenitātes pārkāpums un valsts nacionālo interešu pārdošana no līguma parakstītāju pušes, jo no starptautisko privātītiesību viedokļa pieļaujami būtu atteikties tikai no tās Latvijas valsts īpašuma daļas iunitātēs, kas izdalīta «Lattelekom» pārvaldē.

Līdz ar to LDDP Padome liek pieteikties:

— nodot minēto līgumu neatkarīgu ekspertu izvēšanai ar Latvijas un ārzemju speciālistu līdzdalību, lai noskaidrotu, cik tas Latvijai izdevīgs no tehniskā, ekonomiskā un nacionālo darba resursu izmantošanas viedokļa;

— līdz līguma eksperīzēs beigām apturēt tā darbību;

— pēc eksperīzēs rezultātiem ieinteresēto pušu saņēmējā izlemt jautājumu par minētā līguma kardinaliem labojumiem atbilstoši Latvijas interesēm vai laušanu un jauna valsts telekomunikāciju modernizācijas projekta sastādīšanu atklātumā gaisotnē, pieaicinot Latvijas zinātniekus un ārvilstu ekspertus;

— noskaidrot, vai šī Latvijai neizdevīgā līguma parakstīšana ir saistīta ar parakstītāju nekompetenci vai korupciju.

LDDP Padomes vārdā
Latvijas Demokrātiskās Darba partijas priekšsēdētājs
LR ZA akadēmiķis JURIS BOJĀRS

Latvijas Demokrātiskās Darba partijas Padomes aicinājums

Latvijas Republikas Saeimai, Valsts prezidentam G. Ulmanim, Ministru prezentam V. Birkavam, arod biedrībām un politiskajām partijām sakarā ar LR, SIA «Lattelekom» TILTS līgumu

Latvijas sabiedrībā lielu safraukumu rada arvien jauni skandāli par Latvijai ekonomiski neizdevīgu vai pat tādu līgumu slēgšanu, kurim var paredzēt tālojotās Latvijas tautsaimniecībai katastrofās sekas. Šajos darījumos iesaistīts aptuveni vienu un to pašu valdošo apriņķu loks. Nesen tā bija «naudas vagona», tad 400 miljonu afēra, par kurām neviens netika sodīts, tagad jau ir runa par 660 miljoniem.

Uzskausījuši attiecīgo nozaru ekspertus un izpēļuviņi zemā minēto līgumu, kā arī neesenās publīkācijas, LDDP Padome uzkāpta, ka ministru O. Kehra un A. Gūtmana parakstītais «Jumta līgums starp Latvijas Republiku, Latvijas Sabiedrību ar ierobežotu atbildību «Lattelekom» un «TILTS COMMUNICATIONS A/S» ir ne tikai Latvijai ekonomiski neizdevīgs, bet pat valstiski pazemojošs un juridiski nekorektisks, tas ir pretrūnā ar vairākiem Latvijas likumdošanas un starptautisko privātītiesību principiem, jo šis līgums:

— par 160 miljonu USD investīciju no 660 miljoniem atdod ārvilstu firmu grupai 49% īpašuma tiesības un peļņu uz vienu no diviem visstāvākajiem Latvijas uzņēmēdarbības veidiem — sakaru tīkliem, kuru plānotā vērtība pēc 15 gadiem būs 890 miljoni USD;

— atdod ārvilstu pusei uz 20 gadiem monopolītiesības pārvaldīt Latvijas sakaru sistēmu, noteikt, kādas sakaru sistēmas iepērkamas un kur nemami aizņēmumi, kas ir pretrūnā gan ar Latvijas antimonopola likumdošanu, gan likumdošanu par ārvilstu ieguldījumiem;

— diskriminē Latvijas sakaru sistēmas ražojošos uzņēmumus, jo tie netika pielaisti konkursā, ir izspiesti no pakalpojumu tirgus paši savā valstī un maksā muitas nodevas par izejvielu, komplektējošo defauju un aparātūras importu, kamēr «Lattelekom» — «Tilti» kopuzņēmums tiks no muitas atbrīvots;

— grauj vienu no Latvijas galvenajām, lielākajām un tradicionālām sekmīgākajām rūpniecības nozarēm, tādējādi

Redaktore Zaiga Kipere.

«Zinātnes Vēstnesis».

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.

«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.

Redkolēģijas vadītājs akadēmiķis Evalds Mugurēvičs.

Redkolēģijā: akadēmiķis Māris Bēkers, akadēmiķis Juris Ekmāns, LZA Goda locekls Jānis Graudonis, doc. Elmars Beķeris, doc. Zigrīda Goša, Oskars Mar-tinsons.

Redakcija: Rīga, Turgeņeva ielā 19. Tālr. 212706.

Indeks 77165.

Iespējīgs a/s «Preses nams» tipogrāfijā,

Rīga, Balasta dambī 3.

Augstspiedē. 1 uzsk. Iespējīgs.

Mētens 1000 eks.

Passījums nr. 266.